

**Громадська організація
«Південна фундація педагогіки»**

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ РОБІТ
учасників міжнародної
науково-практичної конференції**

**«СУЧАСНІ НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ
У ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІЦІ –
ПРОГРЕС МАЙБУТНЬОГО»**

15–16 травня 2020 р.

**Одеса
2020**

УДК 159.9+37.01(063)
С91

С91 Сучасні наукові дослідження у психології та педагогіці – прогрес майбутнього: Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (15–16 травня 2020 р., м. Одеса). – Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2020. – 204 с.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 159.9+37.01(063)

© Автори статей, 2020
© Південна фундація педагогіки, 2020

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

Гуленська Н. В., Кубриченко Т. В. ПЕРЕЖИВАННЯ САМОТНОСТІ ЯК КОРЕЛЯТ ЖИТТЄВОЇ ЗАДОВОЛЕНОСТІ ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ.....	9
Журавльова О. В. ПРЕДІКАТИВНИЙ ВПЛИВ КОПІНГ-СТРАТЕГІЙ НА РОЗВИТОК ПРОКРАСТИНАЦІЇ.....	13
Калыка Н. М., Одинцова Г. Ю. ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОСОБИСТІСНИХ МЕЖ ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ МАНДАЛОТЕРАПІЇ У ПЕРІОД КАРАНТИНУ ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ В УКРАЇНІ.....	15
Клепикова О. В. ОСОБИСТІСНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ЯК ПРЕДМЕТ ТЕОРЕТИЧНОГО АНАЛІЗУ.....	18
Козігора М. А. РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА У СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	21
Матієнко-Купріянов В. І. ПРОФЕСІЙНО ОБУМОВЛЕНІ ДЕСТРУКЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ТРЕНЕРА.....	24
Наваленко Г. В. ОСОБИСТІСТЬ В УМОВАХ КАРАНТИНУ (НА ПРИКЛАДІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ).....	28
Нронь Л. М. ГЕНДЕРНО-РОЛЬОВИЙ КОНФЛІКТ ЯК ЧИННИК УСПІШНОСТІ КАР'ЄРИ ОСОБИСТОСТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ.....	30
Швець В. П. РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	34
СЕКЦІЯ 2. ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ	
Лисенко Д. П. ДОВІРА ДО КОМАНДИРА ЯК ФАКТОР, ЩО ДЕТЕРМІНУЄ ВОЙОВУ ПОВЕДІНКУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	38

Позднишев Є. В. ПСИХОЛОГІЯ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	42
--	----

СЕКЦІЯ 3. ПЕДАГОГІЧНА ТА КОРЕКЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ

Бессєда В. В. ПОСТАВА – ВІДОБРАЖЕННЯ ПСИХОСОМАТИКИ ДИТИНИ	46
---	----

Венгер О. П. ШЛЯХИ ПРОТИДІЇ ТА ПОДОЛАННЯ БУЛІНГУ В СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ	48
--	----

Зацерковна Ю. С. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ ДІТЕЙ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ	52
--	----

Коченгіна М. В., Заліська О. М., Коваль О. А. АСПЕКТИ ІГРОВОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНИХ ДІТЕЙ 9–10-ТИ РОКІВ; УЛЮБЛЕНА ІГРАШКА, КРИТЕРІЙ ВИБОРУ, ІНТЕРПРЕТАЦІЯ УПОДОБАНЬ	56
---	----

Малецька О. О. ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ УЧНІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	60
---	----

Торба Н. Г. ПРИЧИНИ ТА СПЕЦИФІКА ПРОЯВУ АГРЕСИВНОСТІ НА РІЗНИХ СТАДІЯХ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ	63
---	----

СЕКЦІЯ 4. ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК ПЕДАГОГА: ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Гурін Р. С. Я-КОНЦЕПЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ	67
--	----

Zelenska O. M. INTERNET RESOURCES IN TEACHING WRITING TO CADETS OF HIGHER MILITARY EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS WHILE LEARNING ENGLISH	70
--	----

Майзенберг І. Д. ПРОБЛЕМА ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ АУДІОТЕКСТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УЧНІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	73
---	----

Новак О. В. ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК ПЕДАГОГА В УМОВАХ ВІСЛІВКІВ ТА ЗМІН	75
---	----

Нрашко А. О. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «СТЕРЕОТИП» В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ	78
---	----

Синур І. П. ПЕРІОВО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ТА РЕЖИМ СПІВАКА	81
---	----

Стаєн Н. І., Вереш А. В. МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ СКЛАДЕНИХ ЗАДАЧ УЧНЯМИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	85
---	----

Стаєн Н. І., Машіка В. І. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ УМІННОСТЕЙ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	87
--	----

СЕКЦІЯ 5. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ МІЖЕТНІЧНИХ І МІЖКУЛЬТУРНИХ ВІДНОСИН

Верай Т. С. ЕТНІЧНА ІДЕНТИЧНІСТЬ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ	90
---	----

СЕКЦІЯ 6. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Василюк Т. К. САМОПРЕЗЕНТАЦІЯ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЯК ОСНОВА ЇХ ПРОФЕСІЙНОГО ТВОРЧОГО САМОРОЗВИТКУ ТА САМОВДОСКОНАЛЕННЯ	93
--	----

Васютинська Є. А. РОЛЬ НАУКОВО-МЕДИЧНОГО ТОВАРИСТВА В РОЗВИТКУ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ НА ЄЛІСАВЕТТРАДИЦІЇ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТОЛІТТЯ	97
--	----

Войналович Л. П., Андрушко Т. В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	102
---	-----

Дорошок В. І. СУТНІСТЬ ШКІЛЬНОГО ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ	107
--	-----

Доротюк О. Г. СТРУКТУРА ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ.....	109
Каленюк К. І., Новак М. І. РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ.....	111
Канарова О. В. ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ ЦІННОСТЕЙ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	114
Кругленко Л. В. ПРОБЛЕМАТИЗАЦІЯ ПИТАННЯ «ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ» У ЗАКОНІ УКРАЇНИ «ПРО ОСВІТУ» (2017 Р.) ТА «ПРО ПОВНУ ЗАГАЛЬНУ СЕРЕДНЮ ОСВІТУ» (2020 Р.).....	118
Loputko O. A. MIND MAPPING TECHNOLOGIES IN TEACHING ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES.....	122
Никифоров А. М. З ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-РЕМІСНИЧОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: ДОСЛІДЖЕННЯ КРОЛЕВЕЦЬКОГО ТКАЦТВА СУЧАСНИМИ НАУКОВЦЯМИ.....	126
Омок Г. А. КОГНІТИВНО-ЗМІСТОВИЙ КОМПОНЕНТ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ.....	129
Сахарова О. М. РОЛЬ ПІСНИХ ПЕРЕХОДІВ У РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ 4-ГО РОКУ ЖИТТЯ.....	132
Ткач Л. В. ОСНОВНІ СКЛАДОВІ МОДЕЛІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТЕХНІКІВ-ТЕХНОЛОГІВ У КОЛЕДЖАХ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.....	136
Триндяк І. М. ПРОБЛЕМА НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЮ У ВИЩІЙ ШКОЛІ. ТРУДНОЩІ АУДІЮВАННЯ.....	141

СЕКЦІЯ 7. ФІЛОСОФІЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ. СУЧАСНІ НЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ

Витовська А. О. ІНОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	145
Грищенко О. Я. КОРРЕКТНИЙ ОГЛЯД ОСНОВНИХ МЕТОДІВ ТА ПРИНЦИПІВ ІНТЕНСИВНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	149
Кришчатова Я. А. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ЯК ЗАСІБ САМО- І ВЗАЄМОКОНТРОЛЮ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В АУДІЮВАННІ У МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ.....	152
Крочкова В. В. ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР В РОБОТІ З ДОШКІЛЬНИКАМИ З ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНИМ НЕДОРОЗВІНЕННЯМ МОВЛЕННЯ.....	155
Матвійчук А. В. ІГОР РАБІЧНІ ЗАДАЧІ ЯК ОДИН З МЕТОДІВ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ТЕХНІКУМІВ ТА КОЛЕДЖІВ.....	159
СЕКЦІЯ 8. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ	
Вурленок О. С., Томаш В. В. ВИКОРИСТАННЯ ВЕБ-КВЕСТІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ.....	163
Гандиш О. М. СПЕЦИФІКА ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ» В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	166
Зингольська А. С. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З СЕНСОРНОЮ АЛАЛІСІОЮ.....	170
Навченко В. М. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ – ЯК ЦЕ?.....	174
Степаненко О. К. ФОРМУВАННЯ АКТИВНОЇ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	176

2. Богуш А.М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти / А. Богуш. – Одеса: Ярослав, 2004. – 340 с.
3. Закон України «Про освіту» https://www.pedrada.com.ua/files/articles/1484/Zakon_Pro_osvitu_2019_Pedrada.pdf
4. Лопатинська Н. А. Активізація вживання префіксальних дієслів і розуміння їх семантики дітьми старшого дошкільного віку: Дис.... Канд.пед.наук. – О., 2000. – 108 с.
5. Михайлова Л.І. Змістовий аспект розвитку розмовного мовлення дітей дошкільного віку / Л.І. Михайлова // Наука і освіта. / Науково-практичний журнал ПНЦ АПН України. – № 3. – 2009. – С. 110–113.
6. Ніколенко Д. Ф. Засвоєння дітьми раннього віку граматичної будови мови // Дошкільна лінгводидактика. Хрестоматія / упоряд. Богуш А. М. – К.: Видав. дім «Слово», 2007. – С. 421–426.
7. Синиця І.О. Психологія усного мовлення дітей / І. О. Синиця. – К.: Радянська школа, 2000. – 202 с.
8. Словник – довідник з української лінгводидактики / За ред. М.І. Пентиліук. – К., 2003. – 148 с.
9. Товкач І.Є. Формування мовленнєвої компетентності старшого дошкільника на заняттях / І.Є. Товкач // Стандарти дошкільної освіти: Збірник наукових робіт учасників всеукраїнської науково-практичної конференції: (11 квітня 2014 р., м. Київ) / редкол.: В.О. Огнев'юк, Л.Л. Хоружа, В.І. Юрченко, Г.В. Беленька. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. – 314 с.

Канарова О. В.

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи
*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Мелітополь, Запорізька область, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ ЦІННОСТЕЙ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Ціннісні орієнтації пропонують дитині вибір між добром і злом, яке вона вчиняє не в силу необхідності, а в силу свого особистісного розуміння цієї необхідності. Саме свобода вибору являється основою моральних ціннісних орієнтацій. Саме ціннісні орієнтації

виступають регулятором поведінки дитини навіть тоді, коли за нею ніхто не слідкує.

Ціннісні орієнтації визначаються свідомістю і підсвідомістю, формуються в ході набуття особистого досвіду. В сформованому стані вони представляють індивідуальну ієрархічну сукупність цінностей, які визначають направленість особистості і вибірковість її поведінки.

Ведучі психологи XIX – XX століть різноманітних научних шкіл – особливе значення надають становленню особистості і її ціннісних компонентів ранньому дитинству та дошкільному періоду.

Суть їх висновків полягає в наступному: процес становлення ядра особистості (системи переконань, ціннісних орієнтацій) може відбуватися не тільки свідомо, але й не свідомо; більше того, найбільш інтенсивний саме період дошкільного дитинства. Ось чому так важлива правильна організація морального виховання дитини з самого раннього віку. В іншому випадку не виключається ущербність розвитку, наслідки якого усунути надзвичайно важко [1, с. 207-213].

Про розвиток морально-ціннісної складової в дошкільному віці буде свідчити не лише сформованість у дитини певних знань. Важливого значення набуває опанування нею вміннями та навичками використання на практиці морально-етичних норм та правил.

Становлення морально-ціннісної складової відіграє важливу роль у формуванні життєвої компетентності дошкільника і полягає в опануванні духовно-моральними нормами та принципами. Дитина поступово усвідомлює необхідність керуватися загальнолюдськими цінностями у власній поведінці та спілкуванні, стає здатною до гуманної поведінки у суспільстві, поводитися адекватно, доцільно і конструктивно.

У результаті виявляється її спрямованість на те, що відбуваються навколо, критично ставитись до дій оточуючих і власних, нести відповідальність за свої вчинки. Так, дослідниця Т. Поніманська, яка вказує на важливість формування людяності у дитини дошкільного віку в процесі формування її життєвої компетентності, підкреслює значення самостійного регулювання поведінки людини на основі гуманістичних цінностей. Вона зазначає, що насправді моральною можна вважати не ту людину, яка знає, що чинить морально, а ту, яка не може діяти інакше, незважаючи на наявність винагороди за це.

Важливе значення у процесі формування цінностей, на думку С. Козлової, грає емоційна активність дошкільників. Емоційна активність – це зацікавлене сприйняття пізнавального матеріалу,

співпереживання, співчуття, бажання брати участь у події, оцінювати її.

Емоційна активність може виявлятися в експресивно забарвленій мові, в міміці, жестах, рухах. Суттєвими показниками впливу знань на дитину є характер її поведінки після заняття: питання, роздуми, прагнення комусь щось переказати, і навіть зміст її ігор й образотворчої діяльності.

1. Емоційна забарвленість інформації поглиблює її сприйняття, робить її живим, що дозволяє судити про ставлення дитини до отриманих знанням [2, с. 30-37]. Тому, ефективними засобами виховання цінностей будуть ті, які максимально зачіпають емоційну сферу дитини.

Не можна не згадати про те, яке важливе значення для емоційно-ціннісного розвитку дитини має сім'я. Саме в сім'ї засвоюються та копіюються зразки реагування на різноманітні ситуації, на відношення до різних об'єктів і явищ життя. Частіше копіювання проходить на несвідомому рівні, близькому до того процесу, який відомий етолог К. Лоренц назвав імпринтингом (анг. «зафіксувати образ») Це психофізіологічний механізм, згідно з яким образ, сприйнятий в певний кризовий період розвитку, міцно запам'ятовується, трансформуючись у стійку програму поведінки. Такий підхід не вимагає від батьків спеціальної роботи з дітьми, але робить значимою їх поведінку. Дитина просто підсвідомо наслідує поведінку близьких дорослих. Крім того, батьки не тільки стихійно залучають дітей до моральних цінностей, але і свідомо використовують різноманітні методи і прийоми. Це бесіди на моральні теми, перегляди мультфільмів та читання художньої літератури з подальшим обговоренням моральних або аморальних вчинків героїв, їх поведінки. Не виключається і методи навіювання, пояснювання, встановлення причинно-наслідкових зв'язків між вчинком дитини і результатом. Саме тому, Т. Поніманська наголошує, що взаємовідносини дітей з членами сім'ї повинні бути організовані таким чином, щоб у них була втілена модель тих моральних цінностей, якими оволодівають діти, а також можливість самостійного вибору способу поведінки [3, с. 269-338].

Процес формування ціннісних орієнтацій містить багато компонентів. По-перше, це спостереження в різних видах діяльності, бесіди з дітьми та батьками, які стосуються індивідуальних і вікових особливостей вихованців, можливостей інтересів, потреб, переживань. Тільки спираючись на природні задатки і можливості, «натуральні форми психіки» (Л. Виготський), а також індивідуальний суб'єктивний досвід, дорослий може розвивати систему потреб, і ціннісні орієнтації дитини на її основі.

По-друге, зразки поведінки, орієнтовані на базові моральні якості. Ведучу роль в цьому, відповідно культурно-історичній теорії Л. Виготського, грають спеціальні знаряддя перетворення натуральних форм психіки – знаки та символи. Мова йде про казки, притчі, прислів'я та приказки, обряди, ігри та інші художні твори. Співвідносячи дії персонажів, їх вчинки, діти на діти на прикладах вчаться емоційно-чуттєво усвідомлювати моральні норми та цінності. Так, поза свідомістю, на рефлекторному рівні формується система моральних уявлень і базових цінностей дитини. По мірі дорослішання вона підкріплюється роботою розуму та рефлексією.

По-третє, необхідно сприяти тому, щоб дитина могла осмислити цінності, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між поведінкою, вчинками людей і наслідками. Для цього вихователь в різноманітних видах дитячої діяльності орієнтує вихованців на базові цінності.

Оскільки провідна діяльність дитини дошкільного віку – гра, важливо підбирати і продумувати такий зміст, реалізація якого формує уявлення про моральні цінності, і пропонує можливість морального вибору. В жодному разі не можна критично засуджувати і недопустимо висміювати дитину за неправильний вибір. Кожен має право на помилку, тим більше маленька дитина, яка тільки починає формувати своє розуміння світу.

Таким чином, у результаті морального виховання формуються духовні цінності. Головна функція цінностей у тому, щоб сформувати у підростаючого покоління моральну свідомість, стійку моральну поведінку і моральні почуття, відповідні сучасному способу життя, сформувати активну життєву позицію кожної людини, звичку керуватися у своїх вчинках, діях, відносинах почуттям громадського обов'язку. Моральна свідомість і поведінка дітей формуються у єдності.

Вагому роль у формуванні цінностей відіграє дорослий, який виступає не тільки прикладом для наслідування а й організатором вихованого процесу. Серед всіх засобів найефективнішим у формуванні цінностей є емоційна активність та художня література.

Виховання цінностей дошкільників має ряд особливостей. А саме: ціннісні орієнтації визначаються свідомістю і підсвідомістю, і формуються і ході набуття дітьми особистого досвіду; процес становлення ціннісних орієнтацій найбільш інтенсивний саме в період дошкільного дитинства; виховання цінностей здійснюється ефективно за умови створення змістовного, емоційно-позитивного та виховуючого середовища.

Ціннісні орієнтації пропонують дитині вибір між добром і злом, яке вона вчиняє не в силу необхідності, а в силу свого особистісного

розуміння цієї необхідності. Саме свобода вибору являється основою моральних ціннісних орієнтацій. Саме ціннісні орієнтації виступають регулятором поведінки дитини навіть тоді, коли за нею ніхто не слідкує.

Ціннісні орієнтації визначаються свідомістю і підсвідомістю, формуються в ході набуття особистого досвіду.

В сформованому стані вони представляють індивідуальну ієрархічну сукупність цінностей, які визначають направленість особистості і вибірковість її поведінки.

Недостатній розвиток цих якостей призводить до штучного обмеження можливостей дитини, вихованню людини, яка не відчуває, не розуміє, не співпереживає.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анцыферова Л.И. Психология формирования и развития личности / Л.И. Анцыферова // Психология личности в трудах отечественных психологов. – СПб.: Питер. – 2000. – С. 207-213.
2. Михальцова Л. Ф. Феномен понятия «ценность» и его генезис в психолого-педагогических исследованиях / Л.Ф. Михальцова // Педагогическое образование и наука : Научно-методический журнал. – 2009. – № 5. – С. 30-37.
3. Поніманська Т.І. Моральне і трудове виховання дітей дошкільного віку / Поніманська Т.І. // Основи дошкільної педагогіки. – К., 1998. – С. 269-338.

Кругленко Л. В.

начальник відділу міжнародних зв'язків

Криворізький національний університет

м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

ПРОБЛЕМАТИЗАЦІЯ ПИТАННЯ «ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ» У ЗАКОНІ УКРАЇНИ «ПРО ОСВІТУ» (2017 Р.) ТА «ПРО ПОВНУ ЗАГАЛЬНУ СЕРЕДНЮ ОСВІТУ» (2020 Р.)

Розвиток вітчизняної освіти характеризується значним посиленням євроінтеграційних процесів, що робить ідею полікультурності необхідним складником освітнього процесу. Сучасні вчені переконані, що попри порівнянню новизну концепції полікультурності «у світовій освітній системі, яка трансформується та вдосконалю-

ється, аби відповідати потребам суспільства, що постійно змінюється», «полікультурне виховання є відповідною реакцією педагогічної системи на суспільні проблеми, що випливають з міжетнічних і міжконфесійних відмінностей, політичних і соціальних суперечностей і конфліктів» [1, с. 213]. За таких умов, з огляду на злободенність проблем міжкультурного існування та взаємодії в умовах поширення процесів глобалізації та культурної інтеграції, можна припустити, що вітчизняна освітня нормативна база має відреагувати на важливість порушеного питання.

Відзначимо, що на початку XXI ст. в Україні ухвалено низку нормативно-правових актів, покликаних врегулювати всі аспекти освітнього процесу, враховуючи напрям розвитку освіти, її змістове та організаційне реформування. З кола цих документів було виокремлено два «останні» Закони України: Закон України «Про освіту» (2017 р.) та Закон України «Про повну загальну середню освіту», задля виявлення особливостей висвітлення в них проблем полікультурної освіти.

Ухвалений Верховною Радою України у вересні 2017 р. Закон «Про освіту» був покликаний регулювати «суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права людини на освіту, прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації цього права» та «визначити компетенцію державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері освіти»[3].

У статті 6 «Засади державної політики у сфері освіти та принципи освітньої діяльності» (пункт 1) представлено перелік 36 принципів, які свідчать про посилення гуманізації освіти, її неперервного характеру, фінансову, академічну, кадрову та організаційну автономію закладів освіти (зокрема і від релігійних та політичних впливів), проте про полікультурну взаємодію всіх суб'єктів освітнього процесу в будь-якому варіанті (полікультурність, міжкультурність тощо) не згадується. (Водночас варто відзначити посилення уваги до інклюзивної освіти, цій проблемі присвячено майже 4 принципи з 36). Про культурний аспект освіти у визначеному аспекті згадується лише в ракурсі патріотичного виховання («виховання патріотизму, поваги до культурних цінностей Українського народу, його історико-культурного надбання і традицій»). Утім полікультурність у Законі взагалі не згадується.

Досягнення міжнародної взаємодії, у рамках Закону «Про освіту», можливе завдяки вивченню іноземних мов (ст. 7, п. 3 – «мов міжнародного спілкування, насамперед англійської мови»), викладення одного-двох навчальних предметів іноземними мовами